

Разом із тим, у цивільному праві (цивільному законодавстві), якому властиві і приватноправові, і публічно-правові елементи, а суб'єктами можуть бути як приватні особи, так і соціально-публічні утворення, доцільно розрізнити приватну власність та публічну власність.

Список використаних джерел

1. Харитонова О. І. Особливості регулювання відносин публічної власності // Цивільне законодавство України : навч. посібник / авт.: С. О. Харитонов, Т. С. Ківалова, О. С. Кізлова [та ін.]; за ред. д.ю.п., проф. Є. О. Харитонова, К. Г. Некіт. Одеса: Юридична література, 2013. С. 133–143.
2. Baiesu S. Делские права собственности на право публичной собственности и право частной собственности история и действительность // Приватне право України і європейська інтеграція: тенденції та перспективи. Матеріали VI Міжнародного цивілістичного форуму (м. Київ, 14–15 квітня 2016 року). – К.: ТОВ «Білюцерквідрук», 2016. – С. 29–31.

КІЗЛОВА О. С.

Міжнародний гуманітарний університет,
професор кафедри цивільного та господарського права і процесу,
доктор юридичних наук

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ДОГОВІР ПРО НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Питання необхідності правової регламентації платних медичних послуг активно обговорюється у фахових медичних видавцях. Оскільки договір про надання медичних послуг належить до числа повел цивільного законодавства України, природно, виникли певні труднощі при з'ясуванні його сутності, значення, правової природи та місця у системі цивільно-правових договорів в національному праві України. З'ясування цих питань має не лише теоретичне, але й неабияке практичне значення, оскільки від розуміння характеру договору про надання медичних послуг залежить формування нотаріальної та судової практики з цих питань.

Право на медичну допомогу є базовим у системі соціальних прав людини. Виникнувши як доручення пацієнта лікарю, в сучасних умовах платної медицини медична допомога набуває характер послуги. За цих умов виникає та потребує подальшого удосконалення нова правова конструкція — договір про надання медичних послуг, який є однією з підстав виникнення зобов'язань з надання медичних послуг.

Інститут надання медичних послуг є комплексним міжгалузевим правовим інститутом, для якого характерне посліпання

публічно-правових і приватно-правових норм регулювання. Як слушно вказує Р. А. Майланик, у медичній діяльності слід розмежовувати приватні і публічні відносини. Приватні медичні відносини існують в юридичній формі зобов'язань з надання медичних послуг, підставами яких можуть виступати договір з надання медичних послуг, одностороння обіцянка або дії в інтересах третьої особи без доручення. До всіх зобов'язань, які виникають з приводу надання медичних послуг повинні застосовуватись загальні положення цивільного права, якщо інше не обумовлено в присвячених таким договорам спеціальних нормативних актах. [1]

Так, на сьогодні, в національному праві, відносини, що виникають з надання медичних послуг, регламентуються перш за все Конституцією України, стаття 49 якої закріплює право громадян на безоплатну медичну допомогу у державних та комунальних закладах охорони здоров'я і одночасно гарантує розвиток лікувальних закладів усіх форм власності. Також, регулювання відносин у цієї сфері здійснюється загальними положеннями Цивільного кодексу України (далі — ЦК України), Основами законодавства України про охорону здоров'я, законами України «Про захист прав споживачів», «Про психіатричну допомогу», «Про екстрену медичну допомогу», міжнародно-правовими стандартами та іншими нормативними актами, дія яких розповсюджується у певній мірі на медичні послуги. [2] Але, в даний час у національному законодавстві відсутній систематизований нормативний акт, регулюючий надання платних медичних послуг.

В доктрині цивільного права сформовано три підстави виникнення зобов'язань з надання медичних послуг: 1. договір про надання медичних послуг; 2. одностороння обіцянка; 3. дії в інтересах третьої особи без доручення. [3]

Цивільне законодавство відносить договір платних медичних послуг до одного з різновидів договору відшкодувального надання послуг. Однак порми глави 63 Цивільного кодексу України передбачають тільки загальні положення договору про надання послуг.

Договір про надання медичних послуг є підставою виникнення цивільних правовідносин з надання оплатних медичних послуг; на який поширюються загальні положення цивільного права про правочин та договір. Так, Глава 63 Цивільного кодексу України містить загальні положення про послуги, які можуть застосовуватись до всіх договорів на надання послуг, якщо це не суперечить суті зобов'язання (ч.2 ст.901 ЦК України). Отже, до договору на надання медичних послуг застосовується наведені загальні положення, але з урахуванням певних особливостей предмету договору, суб'єктів тощо.

Що стосується доктринального визначення договору про надання медичних послуг, то у загальному вигляді, за ним одна сторона (медична організація, лікар) зобов'язується надати, а інша сторона

(пацієнт)– прийняти та оплатити оплатні послуги, спрямовані на зміцнення здоров'я пацієнта, згідно умов договору. [1]

Однак, як відмічає Н. В. Федорченко, аналізуючи законодавчий підхід до правового регулювання відносин, пов'язаних з наданням медичних послуг, слід зазначити, що на сьогодні не вщухають суперечки з приводу кваліфікації відносин з надання медичних послуг [4]. Так, мова йде про комплексний характер правової природи договору про надання медичних послуг та сутність і визначеність предмета договору.

Предметом договору про надання медичних послуг є надання медичної послуги, яка споживається в процесі вчинення дій або провадження медичної діяльності. ЦК не визначено перелік послуг, які надаються на підставі цивільно-правового договору. Глава 63 (ст. 901–907) ЦК України, яка окремо присвячена послугам, визначає тільки особливості та суттєві умови договорів про їх надання, без переліку видів послуг. Загальний характер положень цієї глави дозволяє використовувати їх щодо послуг, які надаються медичними закладами (або приватно практикуючими лікарями). На жаль, стосовно визначення поняття «медичні послуги» ситуація з 1998 року не змінилася — визначень і досі не існує на нормативному рівні. Серед таких послуг можуть бути не тільки медичні, але й сервісні (розміщення у стаціонарі з додатковими зручностями, харчування), побутові, інформаційні тощо. Так, надання сервісних зручностей при наданні медичної послуги не відбивається на утриманні складових її професійних медичних дій і не є складовою частиною власне медичної послуги — це сервісна послуга. Не відноситься до медичних, як і взагалі до послуг, медично-статистична та судово-медична експертна діяльність.

Н. В. Федорченко відмічає, що перебуваючи на лікуванні у медичному закладі, пацієнт отримує не тільки спеціальну медичну допомогу. Йому надаються й інші послуги: здійснюється догляд, надається харчування, проводиться зміна білизни, організуються заняття по спортивній програмі тощо. Але, як слушно зауважує дослідниця, такі послуги мають факультативний характер і не доцільно визнавати подібні послуги складовою частиною медичних послуг. [4]

Як вказує І. В. Венедиктова, загалом медична послуга — це система дій, спрямована на організм людини з метою відновлення, підтримання найбільш оптимальних для організму показників або профілактики можливих захворювань. Її ознаками є: соціальна сфера застосування; як правило, публічний характер надання; фінансові гарантії забезпеченості (безоплатність окремих видів — швидка медична допомога); фінансування з бюджету через оподаткування, страхові механізми перерозподілу або фонди організацій. [5]

На відміну від інших послуг, змістом медичної послуги є сукупність професійних дій, спеціальна діяльність щодо здоров'я — це послуга медичного характеру. Тобто за допомогою медичної послуги найчастіше

можна досягти оптимального для організму людини стану (позитивний результат: поліпшення чи підтримання стану здоров'я). Саме ця ознака є основною та дозволяє виділити з комплексу послуг, які надаються громадянам у сфері охорони здоров'я, медичну послугу. Це принципово важливо тому, що з надання медичної послуги випливають інші правові наслідки, ніж з інших послуг.

Медичні послуги розрізняються за критерієм платності: послуги які надаються за плату (окремі види діагностики, стоматологічні послуги, послуги пластичної хірургії, косметології та інші). Безкоштовним може бути надання медичних послуг у випадках критичного стану, який потребує невідкладної допомоги, екстремальні ситуації та інші послуги передбачені законодавством. Але, як вважає І. В. Венедиктова, політ медичної допомоги на оплатну і безоплатну є вельми умовним, оскільки в кінцевому підсумку будь-яка медична допомога оплачується — за рахунок бюджетів, страхових внесків або коштів фізичних та юридичних осіб. Під оплатною, як правило, розуміють медичну послугу, що її оплачує особисто пацієнт або його організація. Проте на сьогодні це питання чітко визначено нормою прямої дії — нормою Конституції України. [5] Стаття 49 Конституції постулює, що держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування, а в державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно.

Окрім цих ознак, деякі вчені виокремлюють також три визначальні риси медичних послуг: 1. спрямованість діяльності послугодавця на особливе благо фізичної особи — здоров'я; 2. відсутність цілковитих гарантій з боку послугодавця в отриманні очікуваного результату діяльності; 3. неможливість стандартизації медичної послуги внаслідок існування непередбачених факторів і одночасне висунення підвищених вимог з боку держави як до якості самої послуги, так і до суб'єкта її надання. [3]

Крім того, медичну послугу як предмет договору неможливо звести до обмеженого кола дій. Вибір методу та способів лікування хворого зумовлений станом здоров'я, анатомічними та фізіологічними особливостями людини [1].

Таким чином, договір про надання медичних послуг за своєю правовою природою, ознаками та характеристиками відноситься до системи цивільно-правових договорів і є однією з підстав виникнення зобов'язань з надання медичних послуг.

Список використаних джерел

1. Майданик Р. А. Договір про надання медичних послуг. // Медичне право № 5(1). 2010. С.52-66
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Верховна Рада України; Закон від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ//Голос України від 15.12.1992, Відомості

- Верховної Ради України від 26.01.1993 р. № 4; Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині: Верховна Рада України; Закон від 16.07.1999 № 1007-XIV; Про психіатричну допомогу: Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1489-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 19. – Ст. 143.; Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ: Закон України від 12 грудня 1991 р. № 1972-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 11. – Ст. 152.; Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/5081-17>; Принципи медичної етики. Генеральна Асамблея ООН. Резолюція 37/194, 18.12.1982 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_285&test=Mfu3Yuo; Рекомендація щодо медичного обслуговування: МОП від 12.05.1944 р. № 6. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>; Міжнародний кодекс медичної етики: Всесвітня медична асоціація. Лондон, Англія, жовтень 1940 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=990_002; Положення про захист прав і конфіденційність пацієнта: Всесвітня медична асоціація. Будапешт, Угорщина, жовтень 1993 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=990_056.
3. Аномалії в цивільному праві: Навч.-практ. посібник. 2ге вид., / за загред. Р. А. Майданика. – К.: Юстиніан, 2010. – С. 282
 4. Федорченко Н. В. Договірні зобов'язання з надання послуг: проблеми теорії і практики: монографія / Н. В. Федорченко. – К.: НДІ приватного права і підприємства НАПрН України, 2015. – С. 115
 5. Венедиктова І. В. Публічні послуги в медичній сфері. Медичне право / І. В. Венедиктова. № 3 (1). 2009. С. 7-14.

АДАМОВА О. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСАДИ ТЛУМАЧЕННЯ ЗМІСТУ ДОГОВОРУ

Загальні положення щодо тлумачення змісту правочину та договору закріплені в ст. 213 ЦК України. Зокрема, за сторонами (стороною) закріплюється право тлумачення змісту правочину, а в разі неможливості досягти згоди, на вимогу однієї або обох сторін, тлумачення здійснюється судом [1]. Мова йде про буквально значення слів та понять, що їх використовують сторони, а також загальноприйняте у відповідній сфері відносин значення термінів. Якщо за такий спосіб не вдається з'ясувати зміст правочину, він устанавлюється порівнянням відповідної частини